

Architektura Puszczy Pyzdrskiej

Puszcza Pyzdrska to obszar wyróżniający się w Wielkopolsce a nawet świecie własną architekturą. Wyniki badań naukowych prowadzonych w latach 2009-2011 pozwoliły wyodrębnić cechy charakterystyczne architektury regionalnej Puszczy Pyzdrskiej co stanowi podstawę do stopniowego definiowania stylu architektonicznego typowego a więc o cechach wspólnych na całym obszarze. Proces tworzenia i realizowania w budownictwie stylu „olęderskiego” rozpoczęło wybudowanie w 2012 roku znajdującego się obok przystanku autobusowego. Ten niewielki obiekt ma być inspiracją dla artystów, architektów i inwestorów jak budować w zgodzie z lokalną tradycją. Podobny projekt został zrealizowany w XIX wieku na Podhalu dzięki inicjatywie Stanisława Witkiewicza. Stworzył on styl Zakopiański bazujący na na tradycyjnym budownictwie górali podhalańskich (budownictwie wówczas skromnym) nadając mu cechy secesyjnej awangardy wyrosłej na motywach estetycznych i natchnieniu twórcy. Styl Zakopiański stał się znany na całym świecie i wydatnie wzmocnił potencjał turystyczny Podhala. Podobne znaczenie w rozwoju Puszczy Pyzdrskiej może odegrać styl olęderski. Więcej o projekcie na stronie www.echo.org.pl

Puszcza Pyzdrska

To historyczna nazwa krainy geograficznej, której zachodnią granicę stanowi Proсна, północną Warta, wschodnią rzeczka Powa ze zlewnią a granicę południową stanowi zasięg lasów na północ od Kalisza. Do końca XVII wieku obszar ten z racji niesprzyjających warunków przyrodniczych (bagna i słabe gleby) zagospodarowany był głównie po obrzeżach. Dopiero w XVIII i XIX wieku obszar ten częściowo zagospodarowali osadnicy olęderscy tworząc ok. 70 wsi. Przybyli w większości z Niemiec na zaproszenie polskich właścicieli ziemskich. Czynnikiem dodatkowo zachęcającym były wojny religijne w Niemczech i towarzysząca im bieda. Dzięki wolności osobistej i wiedzy jak osuszać bagna byli w stanie zamienić nieużytki w kwitnące wsie z własnym samorządem, szkołami, kościołami, cmentarzami. Ukształtował się typowy olęderski krajobraz, na który składała się mozaika pól, łąk, lasów z rozrzuconymi regularnie zagrodami a całość obszaru była połączona siecią kanałów irygacyjnych i polnych drózek. Po II Wojnie Światowej komunistyczne władze polskie wysiedliły olędrów. Wyludniły się wsie, wiele pól ponownie porósł las lub zamieniło się w bagna. Działalność olędrów doprowadziła do wykarczowania ok. 50% obszaru Puszczy Pyzdrskiej. Do naszych czasów zachowały się jednak jeszcze spore kompleksy leśne o powierzchni 20000 ha. Pomimo upływu czasu ślady po olędrach są nadal bardzo czytelne. Tworzą je stare wkomponowane w olęderski krajobraz zagrody lub pozostałości po nich, a także tajemnicze cmentarze zarastane przez lasy. Wędrując przez Puszcę Pyzdrską możemy cofnąć się w czasie, wyobraźnia pomoże pokazać nam świat już nieistniejący, zobaczymy też jak szybko przyroda odbiera to co zabrał jej człowiek.

Domy z żelaza jak plastry miodu

W Puszczy Pyzdrskiej można zobaczyć tradycyjne budynki, których powstanie jest dowodem iż w intuicji człowieka jest wiele miejsca dla takich cech jak harmonia i piękno. Tutejsi mieszkańcy planując budowę swoich siedlisk brali pod uwagę dostępne lokalnie materiały, techniki budowlane, klimat i warunki hydrologiczne. Piękno pojawiało się samo jako efekt harmonii wynikającej z prostoty kształtów i logiki korzystania z lokalnych materiałów budowlanych. Czasami budownicy dodawali coś od siebie jak np: zdobienia belek stropowych lub szczytów dachów. Jest jednak jeden detal architektoniczny, który przewyższa pozostałe. To charakterystyczne elewacje budynków wykonane z darniowej rudy żelaza, które

z daleka przypominają plastry miodu. Darniową rudę żelaza w Puszczy Pyzdrskiej wydobywano na obszarach podmokłych gdzie występuje tuż pod warstwą darni. Była budulcem powszechnie dostępnym, łatwym w obróbce i o dobrych właściwościach izolacyjnych. Budynki zbudowane z darniowej rudy żelaza do dziś charakteryzuje trwałość, użyteczność i piękno

Mapka

Sponsorzy:

T.K „EP”

Samorząd gminy Pyzdry

Lokalna Organizacja Turystyczna „Puszcza Pyzdrska”

Bank Spółdzielczy we Wrześni

Gospodarstwo Agroturystyczne „Wójtostwo” www.agropyzdry.com

Organizator projektu:

Towarzystwo Kulturalne „Echo Pyzdr” www.echo.org.pl

Koordynator projektu: Przemysław Kowalski

Projektant przystanku: dr.hab. Radosław Berek

Autorka tekstów i zdjęć: Wiesława Kowalska

Opracowanie mapy: